

ÇOCUK HAKLARI SEK SEK OYUNU'NU TASARLAMA VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

THE PROCESS OF DESIGN AND EVALUATION OF CHILDREN'S RIGHTS ON HOPSCOTCH GAME

Yunus Emre AVCU^a Semiha Miraç ÖZTÜRK^b Tuğba ÇANŞALI^c

^aDoktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi
Bölümü, yunus1099@hotmail.com

^bÖğr. Gör., İstanbul Medipol Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi Bölümü,
smozturk@medipol.edu.tr

^cÖğrenme Tasarımcı ve Yaygın Eğitim Eğitmeni, Tuğba Çanşalı Öğrenme Tasarımları,
merhaba@tugbacansali.com

Abstract

Children Rights on Hopscotch Game (instructional material) is created to raise awareness of 4th grade primary and 5th secondary school children about Children's Rights Convention and to make children learn their rights in a joyful and cooperative atmosphere. Game is designed based on active and experiential learning approach, also general criteria of instructional material design and educational game technique is considered as a prior. This study has information about the instructional material design process and the instructional material's product evaluation has been presented in particular. Basic interpretive qualitative study has been used at research and instructional material has been implemented to 1012 students who study at the 4th and 5th grade in 42 different primary and secondary schools. One hour long semi-structured interviews have been done with 3 trainers. The data obtained from semi-structured interview form to trainers has been analyzed by descriptive analysis. Descriptions for the original categories were established. Key findings from the study include: Children's Rights on Hopscotch Game; a) supports active learning and permanent learning, makes learning easier, b) has been designed according to general criteria of instructional material design, c) has given pleasure to students, d) improves thinking, social and emotional skills, d) also has strengths and also weaknesses.

Keywords: Children rights, experiential learning theory, educational game, instructional material design, qualitative evaluation.

Özet

Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu, ilkökul 4. sınıf ve ortaokul 5. sınıfa devam eden çocukların “Çocuk Hakları Sözleşmesi” hakkında farkındalık kazanması ve “Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde” yer alan belirli hakları işbirlikli bir ortamda eğlenerek öğrenmeleri için geliştirilmiş bir eğitim materyalidir. Materyalin tasarımında öğretim yaklaşımı olarak aktif öğrenme yaklaşımı merkeze alınmış, deneysel öğrenme teorisinden yararlanılmış ayrıca bir aktif öğrenme tekniği olarak eğitsel oyun kullanılmıştır. Bu araştırmada, eğitim materyalinin geliştirme sürecine yer verildiği gibi esas olarak materyalin ürün değerlendirmesi gerçekleştirilmiştir. Temel yorumlamacı nitel araştırma olarak desenlenen çalışmada, eğitim materyali 42 farklı ilkökul ve ortaokuldan, 1012 öğrenciye uygulanmıştır. Daha sonra, ürün değerlendirmesinin yapılabilmesi için 3 öğretmen ile yüz yüze yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak çözümlenmiştir. Betimlemeler için özgün kategoriler oluşturulmuştur. Araştırmanın önemli bulguları şunlardır: Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu; a) aktif öğrenmeyi ve kalıcı öğrenmeyi desteklemekte, öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır, b) materyal tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır, c) öğrenci memnuniyetini kazanmıştır, d) düşünme becerilerini, sosyal becerileri ve duyuşsal becerileri geliştirmektedir, d) güçlü yanlarının yanında birtakım zayıf yanları bulunmaktadır.

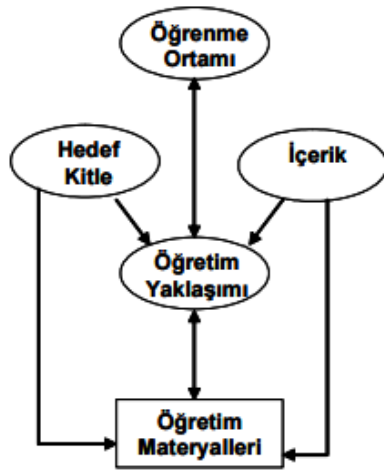
Anahtar kelimeler: Çocuk hakları, eğitim materyali tasarımı, deneysel öğrenme teorisi, eğitsel oyun, nitel değerlendirme.

GİRİŞ

Çocuk haklarının gözetilmesinde standartları tespit eden, çocukların koşulsuz şartsız yararını öngören, çocukların kendileriyle ilgili kararlarda görüş bildirmelerini ve saygı görüp dikkate alınmasını belirten Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de yürürlüğe girmesinin üstünden yaklaşık 20 yıl geçmiştir (UNICEF, 2015a). Çocuk hakları çerçevesinde belirtilen bazı haklara Türk Eğitim sistemi ilkökul-ortaokul (1-8.sınıf) öğretim programlarında Hayat Bilgisi, İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi ve Sosyal Bilgiler derslerinde bağımsız konu başlıkları olarak yer verilmektedir (MEB, 2010a; MEB, 2010b; MEB, 2015). Ancak, ilkökul ve ortaokul öğretim programlarında konu içeriklerinin çok yoğun olması nedeniyle öğretmenlerin çocuk haklarına genellikle hızlı bir biçimde ve düz anlatım yöntemiyle değinme eğiliminde olduğu düşünülmektedir. Bu yüzden çocukların çocuk hakları hakkında deneyim kazanmaları tam olarak desteklenememektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 29. Maddesi çocuk eğitiminin, formel amaçların ötesine geçerek çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerini geliştirme amaçlarına yönelik olduğunu belirtmekte ve deneyime dayalı öğrenme vurgusu yapmaktadır (UNICEF, 2015b). Dolayısıyla, çocukların deneyim yaşamalarına imkan veren, zihinsel ve bedensel

yeteneklerini geliştirme amacı güden ve sınıf içi-sınıf dışı alanlarda kullanılabilen bir materyal geliştirilmesi çocuk haklarının öğretiminde iyi bir alternatif olarak düşünülebilir.

Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu, ilkokul 4. sınıf ve ortaokul 5. sınıfa devam eden çocukların "Çocuk Hakları Sözleşmesi" hakkında farkındalık kazanması ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan on beş hakkı eğlenerek öğrenip, yorumlayabilmesi için geliştirilmiş bir eğitim materyalidir. ÇHSSO ile çocukların belirli sosyal becerileri, yaşam ve düşünme becerilerini de kazanmaları hedeflenmektedir. ÇHSSO'nun tasarlanmasında öğretim materyali geliştirme süreci bileşenleri ve etkileşim biçimleri dikkate alınmıştır (Kaya, 2006).

Şekil 1. Öğretim Materyali Geliştirme Süreci Bileşenleri ve Etkileşim Biçimleri

ÇHSSO'nun tasarımı için öğretim yaklaşımının belirlenmesinde; beyin temelli araştırmaların bulgularıyla uyuşan ve bu bulguların eğitim uygulamalarına yansımalarıyla gelişimini sürdüren yaklaşımlardan yararlanılmıştır. Beyin temelli araştırmaların sonuçlarının eğitim uygulamalarında yer almasının gereklilik olduğu düşünülmektedir (Orhon, 2014). Açıkgöz (2014), aktif öğrenme yaklaşımının beynin çalışmasına uygun olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde, Case Western Reserve Üniversitesi Eğitimde Yenilikçilik Merkezi'nin kurucusu ve Biyolog olan James Zull nöroloji ve beynin öğrenme fonksiyonları üzerine yaptığı araştırmada, deneysel öğrenme süreci ile beynin öğrenme süreci arasında güçlü bir bağ kurmaktadır. Zull(2006)'ya göre beyin zarının (cerebral cortex) dört bölümünün fonksiyonları ile David Kolb'un deneysel öğrenme döngüsünün bileşenleri örtüşmektedir. Bu durumda, öğrenciler deneysel öğrenme döngüsü göz önünde bulundurarak hazırlanmış öğretim etkinlikleri ile öğrenirlerse, beynin ilgili alanlarını kullanma şansını

yakalayabilmekte ve daha kalıcı öğrenebilmektedir (Zull, 2006). Özden(2014) de öğrenilenlerin kalıcı olması için öğrenenlerin öğrenme sürecine aktif olarak katılmaları ve insan beynine deneyim yüklenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, ÇHSSO'nu geliştirme sürecinde öğretim yaklaşımı olarak öğrenci merkezli yaklaşımlardan aktif öğrenme yaklaşımı benimsenmiş, ayrıca deneyimsel öğrenme teorisinden yararlanılmıştır. Açıkgöz(2014)'e göre aktif öğrenme:

Öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecini çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir. Bu tanımda vurgulanan ilk nokta öğrencinin kendi öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıması ve bu süreçle ilgili kararları kendisinin almasıdır (Açıkgöz, 2014).

Aktif öğrenme öğrencilerin bir şeyler yapmasını ve yaptıkları üzerinde düşünmesini sağlayan uygulamalı etkinlikleri içeren bir öğretim yaklaşımıdır (Aydede ve Kesercioğlu, 2012). Deneyimsel öğrenme teorisine göre ise bir birey deneyimleri sonucunda öğrenmekte ve her birey her zaman aynı şekilde öğrenmemektedir (Kolb, 2000). Bu teoriye göre öğrenme dört adımdan oluşan bir süreçtir. Bu süreçte somut deneyimler soyut kavramlara dönüştürülmekte, böylece bu kavramlar yeni deneyimlerin kazanılması için kullanılmaktadır (Gencel, 2007; Gencel, 2008). ÇHSSO'nun tasarlanmasında deneyimsel öğrenmeyle birlikte, bir aktif öğretim tekniği olan ve öğrenenlerin doğal ortamlarında deneyim kazanabilecekleri eğitsel oyun kullanılmıştır. Özellikle çocuklar için oyun yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır (Açıkgöz, 2014) ve tasarlanan eğitim materyalini öğrencilerin doğal eğilimlerine uygun olarak tasarlanmanın gereklilik olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, oyun oynamak çocukların sahip olduğu haklardan bir tanesidir (UNICEF, 2015c).

Eğitim materyali tasarımının sürecinde dikkate alınması gerekli olan önemli bir nokta da eğitim materyali tasarım ilkeleridir. Çünkü, bir eğitim materyalinin etkililiği belirli görsel tasarım öğelerinin doğru kullanımına bağlıdır (Yalın, 2014). Rotter(2006)'ya göre bir eğitim materyali önemli bilgiyi ayırt etmeyi sağlamalı, üzerindeki yazılar anlaşılır olmalı ve bilginin sunumunu görselleştirmelidir. Ayrıca, eğitim materyalinde yer alan tüm öğeler belirli bir düzen içinde olmalıdır (Rotter, 2006). Alan yazınında geniş bir biçimde çizgi, alan, şekil, boyut, doku ve renklerin görsel tasarım öğeleri olarak eğitim materyalleri tasarımında kullanıldığından söz edilmektedir. İlgi çekici ve etkili bir görsel materyal için bütünlük,

denge, vurgu, hizalama, yakınlık, hedef davranış ve öğrenciye uygunluk ilkeleri dikkate alınmalıdır (Çelik, 2014; Kaya, 2006; Seferoğlu, 2014; Yalın, 2014; Yıldırım ve Yanpar Şahin, 2009; Yücel Avcı ve Ergün, 2014). Bütünlük, bir görseli meydana getiren öğelerin bir bütün olarak görülmesini sağlayan öğeler arasındaki ilişkidir. Bir başka deyişle; materyal üzerinde görsel öğelerin gelişigüzel yerleştirilmemesi, görsele bakıldığında bir bütünlük bulunmasıdır (Yalın,2014). Materyalde yer alan öğelerin ağırlığının materyal üzerinde eşit dağılmasıyla denge oluşmakta ve önemli öğeler materyal üzerinde ön plana çıkarılarak vurgulanabilmektedir (Yücel ve Ergün, 2014). Bir materyaldeki görsel ilişkileri en etkili verme yollarından birisi de materyali oluşturan öğelerin materyal içinde yatay ve dikey olarak hizalanmasıdır (Seferoğlu, 2014). Yakınlık, bir görsel görüntüde birbirine yakın öğelerin birbiriyle ilişkili, uzak öğelerin ise ilişkisiz olarak algılanmasıyla ilgilidir (Yalın, 2014). Çelik(2014), bir eğitim materyalinin öğrenciyi dersin hedeflerine ulaştırabilecek nitelikler taşımasının ve öğrencilerin yaş, zeka ve geçmiş yaşantılarına uygun olmasının önemi üzerinde durmaktadır. Yıldırım ve Yanpar Şahin(2009)'a göre, bir öğretim materyali hazırlanırken öğretim materyalinin basit, sade ve anlaşılır olmasına, dersin ve konunun amaçlarına uygun seçilip hazırlanmasına, dersin bilgisini oluşturan önemli ve özet bilgilerle donatılmasına, öğrenciye uygulama imkanı sağlamasına, gerçek hayatı yansıtmaya ve her öğrenci tarafından kullanılabilmesine dikkat edilmelidir (Yıldırım ve Yanpar Şahin, 2009). ÇHSSO bu ilkeler doğrultusunda hazırlanmıştır. ÇHSSO tasarımına ve oyunda kullanılan diğer materyallere Ek1'de yer verilmektedir.

ÇHSSO'nun hedeflediği kazanımlar şu şekildedir:

- 1) Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin farkında olur,
- 2) Çocuk haklarını eğlenerek keşfeder,
- 3) Çocuk haklarını yorumlar,
- 4) Grupla iş birliği yapar,
- 5) Verilerin bir durum için uygun ve özgün çözüm yolları üretir,
- 6) Sözel ve yazılı yönergelere göre hareket eder,
- 7) Zamanı etkili kullanır,
- 8) Yaptığı işe dikkatini verir,
- 9) Geçmiş deneyimlerinden çıkarımlarda bulunur,

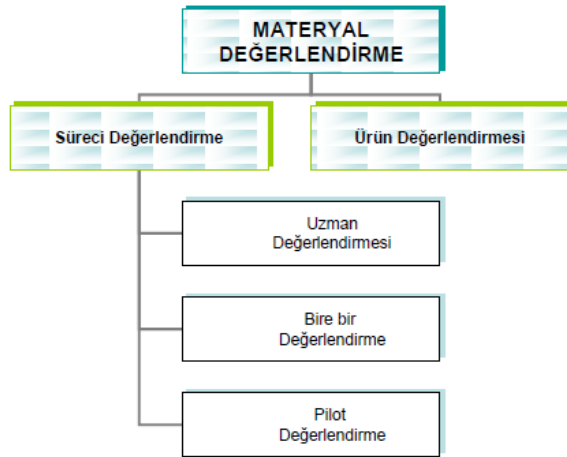
10) Mantiğa dayalı fikirler üretir.

ÇHSSO'nun eğiticiler tarafından uygulanması için yönergeleri içeren uygulayıcı rehberi hazırlanmıştır (bakınız Ek1). Uygulayıcı rehberi ÇHSSO'nun kazanımlarını, uygulama süresi ile ilgili bilgileri, oyunda kullanılan materyalleri, oyunun hazırlık, uygulama, değerlendirme aşamalarını ve oyunun yönergeleri içermektedir. Oyunu oynatmadan önce uygulayıcı öğretmenlerden uygulayıcı rehberini dikkatlice okumaları beklenmektedir.

ÇHSSO bahçede ve kapalı bir salonda uygulanabilmektedir. ÇHSSO, 180cmx100cm şeklinde katlanabilir ve taşınabilir bir yer halısı, 2 farklı renkte blok (oyunda halıdaki parkurlara atmak için), zil ve uygulayıcı rehberini içermektedir. Tüm materyaller 30cmx25cm boyutlarında taşıma çantasına kolayca sığabilir niteliktedir. ÇHSSO için sadece bir ana alan gereklidir. Bu alan geniş ve herkesin rahatça hareket edebileceği şekilde düzenlenmelidir. ÇHSSO'nu oynayacak yaş grubunun 4. ve 5. sınıf öğrencileri olduğu düşünüldüğünde, oyunun tamamının tek seferde oynanması önerilmemektedir. Bu nedenle oyunun aşamalı olarak uygulanması uygun olacağı düşünülmektedir. ÇHSSO toplam 120 dakika olarak hazırlanmıştır. İlk kısım 55 dakika, ikinci kısım 65 dakika olarak iki ayrı zamanda oynanabilmektedir. İlk kısım; 10 dakika oyun hazırlığı ve tanıtımı, 45 dakika oyunun uygulanmasını ve ikinci kısım; 45 dakika oyunun uygulanmasını, 20 dakika oyunun değerlendirilmesini içermektedir.

ÇHSSO'nun uygulama sürecinin birinci aşaması olan Hazırlık Aşaması'nda, çocuklarla birlikte oyunun oynanacağı alana gidilmekte, oyun halısı yere serilmekte, çocuklar iki gruba eğitmenin ya da kendilerinin belirleyebileceği bir şekilde ayrılmakta ve oyun kuralları çocuklara açıklanmaktadır. İkinci aşama olan Uygulama Aşaması'nda ise çocuklar oyunun kurallarını dikkate alarak oyunda yer alan görevleri yerine getirmektedir. Son aşama olan Değerlendirme Aşaması ise tüm çocukların neler öğrendiklerini ve nelerin farkına vardıklarını konuştukları bölümdür. Bu nedenle, uygulayıcı eğitmen tüm çocuklarla bir çember şeklinde oturmakta, çocuklara kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine yönelik sorular yöneltmekte ve çocukların yanıtlarını "doğru" ya da "yanlış" olarak değerlendirmeden dinlemektedir.

ÇHSSO'nu geliştirme ve değerlendirme süreci ile iç içe yürümektedir. Materyalin değerlendirme süreci Şekil 2'de görüldüğü gibi süreç ve ürün değerlendirmeden oluşmaktadır (Cabı, 2014). Süreç değerlendirme tasarımın ne kadar verimli olduğunu, eksik ve aksayan yönlerini belirlemek, bu noktada gerekli önlemleri ve materyalin daha iyi bir şekilde yapılandırılması için geri bildirim almak amacıyla gerçekleştirilmektedir (Cabı, 2014; Demirel, 2014; Demirel ve Yağcı, 2014; Fizzpatrick ve diğerleri, 2004; Yüksel ve Sağlam, 2014). Böylece, süreç değerlendirme uygulama esnasında çıkabilecek problemlerin uygulama öncesinde düzeltilmesine olanak tanımaktadır (Yalın, 2014). Ürün değerlendirmesi ise materyal tasarım süreci tamamlanıp uygulamanın gerçekleştirilmesinden sonra yapılmaktadır. Ürün değerlendirmesi sonuç odaklı bir değerlendirmedir (Fizzpatrick ve diğerleri, 2004; Patton, 2014) ve amacı eğitim materyalinin tasarımının kalitesine ve bu materyalle gerçekleştirilen öğretimin etkililiğine karar vermek; ayrıca öğrenci memnuniyetlerini ortaya çıkarmaktır (Cabı, 2014).

Şekil 2. Materyal Değerlendirme Süreci

ÇHSSO'nun süreç değerlendirmesi üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, iki öğretim tasarımcısı, bir sosyal bilgiler öğretmeni, bir pedagoğ ve bir öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersine giren akademisyenden tasarlanan materyalin teknik kalitesi hakkında bilgi toplanmıştır. İkinci aşamada geliştirilen ÇHSSO, öncelikle 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 5'er kişilik dört farklı grup üzerinde İstanbul iline bağlı ilköğretim ve ortaokullarda denenmiştir (bire bir değerlendirme). Pilot değerlendirme için Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinden 42 katılımcıyla (öğretmenler ve sosyal çalışanlar) İstanbul'da 25

Kasım 2014-02 Aralık 2014 tarihleri arasında 7 gün süren bir eğitici eğitimi gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimin ilk 3 gününde eğitimciler materyalin içeriği ve materyalin uygulanma süreci hakkında bilgiler verilirken, diğer 4 günde İstanbul içinde belirlenen okullarda pilot uygulamalar yapılmıştır. Eğitici dönütlerine göre materyalde çeşitli düzeltmelere gidilmiştir. Eğitici eğitimi sonunda, her uygulayıcıya oyun çantası verilmiştir. Uygulayıcı eğitimciler ÇHSSO'nu 1012 çocuğa uygulamışlardır. Uygulama ile ilgili fotoğraflar Ek2'de sunulmuştur. Uygulamalardan sonra katılımcı sayısını ve uygulamanın uygun şekilde yapıldığını gösteren tutanak araştırma ekibine ulaştırılmıştır. Ayrıca, öğretmenler araştırma ekibine uygulama fotoğraflarını ve videolarını göndermiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, ÇHSSO'nun tasarım ve değerlendirme sürecine ayrıntılı olarak yer vermek ve ÇHSSO'nun ürün değerlendirilmesini uygulayıcı öğretmen görüşlerine göre gerçekleştirmektir. ÇHSSO, 1012 çocuğa uygulanmış ve uygulama sonucunda ürün değerlendirmesi için şu sorulara cevap aranmıştır: 1) Uygulayıcı öğretmenler, ÇHSSO ile desteklenmiş çocuk hakları öğretiminin etkililiği hakkında ne düşünmektedir? 2) Uygulayıcı öğretmenler, ÇHSSO'nun görsel tasarımını ve biçimsel yapısını nasıl değerlendirmektedir? 3) Uygulayıcı öğretmenler, gerçekleştirdikleri uygulamalar sonucunda öğrencilerin ÇHSSO hakkında memnuniyetlerini nasıl değerlendirmektedir? 4) Uygulayıcı öğretmenler, ÇHSSO'nun uygulamasına katılan öğrencilerde hangi becerilerin geliştiğini düşünmektedir? 5) Uygulayıcı öğretmenlerin görüşlerine göre ÇHSSO'un güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?

Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki belirli hakların öğretiminde alternatif bir yöntem olarak kullanılabilir ÇHSSO hakkında uygulayıcı öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi, ÇHSSO'un çocuk hakları eğitiminde kullanılabilirliğini, tasarımının niteliğini ve öğrenci memnuniyetlerini ortaya koymasından oldukça önemlidir.

YÖNTEM

Desen

Araştırma, temel yorumlayıcı araştırma deseninde gerçekleştirilmiştir. Bu desende araştırmacılar insanların deneyimlerine ne anlam kattıkları ile ilgilenmektedirler (Merriam, 2013). Bu çalışmada ÇHSSO'nu uygulayan öğretmenlerin, gerçekleştirilen uygulamalar

sonunda ÇHSSO'na ilişkin deneyimlerini nasıl yorumladıkları ve ÇHSSO'nun ürün değerlendirmesi kapsamında deneyimlerini nasıl anlamlandırdıkları anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada veriler yarı-yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır.

Katılımcılar

Araştırmada katılımcıların seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır (Patton, 2014; Yıldırım ve Şimsek, 2013). İstanbul'da uygulayıcı eğitimi almış ve bulunduğu ilde 4. ve 5. sınıfa devam eden öğrencilere ÇHSSO'nu uygulamış uygulayıcı öğretmenler seçilmiştir. Bu ölçüt doğrultusunda 3 farklı ilden bir sosyal bilgiler dersi öğretmeni, bir rehber öğretmen ve bir sosyal çalışan araştırmancının katılımcılarını oluşturmaktadır. Katılımcılar 22-35 yaş aralığı arasındadır. Katılımcıların 2'si bayan bir tanesi erkektir. Katılımcılardan 2'si yüksek lisans, bir tanesi ise lisans mezunudur. Öğretmenler en az 7 yıllık öğretim tecrübesine, sosyal çalışan ise çeşitli sivil toplum kuruluşlarında en az 5 yıllık yurt içi-yurt dışı yaygın eğitim ve gönüllülük çalışmaları tecrübesine sahiptir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler katılımcılarla bireysel olarak yüz yüze gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından öncelikle bir görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formu geliştirilirken kolay anlaşılabilir sorular yazmaya, odaklı sorular hazırlamaya, açık uçlu sorular sormaya dikkat edilmiş; çok boyutlu sorular sormaktan ve yönlendirmekten kaçınılmıştır (Yıldırım ve Şimsek, 2013). Araştırmanın amacını ve sorularını içermekte olan görüşme formu alan uzmanlarına gösterilmiş ve alan uzmanlarının görüşlerine göre düzeltilmiştir. Soruların mantıklı bir şekilde düzenlenmesinden ve uzman değerlendirmesinden sonra da sorular incelenerek soruların geliştirilmesi sağlanmıştır. Bir uygulayıcı eğitici ile yaklaşık 45 dakika süren bir ön görüşme yapılmıştır. Böylece soruların uygunluğu ve anlaşılabilirliği sınanmıştır. Ön görüşmeden sonra bir soruyla ilgili düzeltmeye gidilmiştir.

ÇHSSO'nun uygulanması Ocak 2015–Mayıs 2015 aylarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ise Haziran-Temmuz 2015 aylarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin tamamı, uygulayıcı eğitimcilerle önceden planlanarak, belirlenen gün ve tarihte İstanbul'da bireysel olarak yüz

yüze yapılmıştır. Bir sivil toplum kuruluşunun toplantı odasında gerçekleştirilen görüşmeler yaklaşık olarak bir saat (60 dakika) sürmüştür. Görüşmeleri üç katılımcıyla da birinci yazar gerçekleştirmiştir. Araştırmacı görüşmelerin başında katılımcılara görüşmenin amacı ve görüşme süreci hakkında bilgi vermiş; ayrıca verilerin eksiksiz ve güvenilir bir şekilde elde edilebilmesi için ses kaydı yapılması hususunda katılımcıların iznine başvurulmuştur. Üç katılımcı da ses kaydına izin vermiştir. Görüşmede katılımcılara şu sorular yöneltilmiştir:

1. Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu'yla desteklenmiş çocuk hakları öğretiminin etkililiği hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu'nun görsel tasarımını ve biçimsel yapısını nasıl değerlendiriyorsunuz?
3. Gerçekleştirdiğiniz uygulamalar sonucunda öğrencilerin Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu hakkında memnuniyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
4. Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu'nun uygulanmasına katılan öğrencilerde hangi becerilerin geliştiğini düşünüyorsunuz?
5. Sizce Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu'nun güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada elde verilerin çözümlenmesinde, betimsel analiz kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebilmekte ya da görüşme sürecindeki sorular, boyutlar dikkate alınarak okuyucuya sunulabilmektedir (Yıldırım ve Şimsek, 2013).

Bu araştırmada, her bir araştırma sorusu tema kabul edilmiştir. Araştırma sorularına verilen cevaplar kodlanmış, sınıflandırılmış ve ilgili soru altında sunulmuştur. İlk olarak görüşmeler sonucunda elde edilen ses kayıtları hiçbir değişiklik yapılmadan görüşme formuna dökülmüştür. Bu esnada görüşmelerin tamamı tek tek okunmuş ve değerlendirilmiştir. Katılımcı cevapları ortak olan betimlemelere göre ayrılmış; betimlemeler kodlanarak kategoriler oluşturulmuş ve tema olarak kabul edilmiş olan araştırma soruları altında sınıflandırılmıştır. Katılımcıların belirttikleri kelime veya kelime grupları verilerin kodlanmasında kullanılmış, eğer katılımcı ifadeleri kodlamaya uygun değilse katılımcıların

görüşlerini yansıtacak kelimelerle kodlama yapma yoluna gidilmiştir (Patton, 2014). Daha sonra oluşturulmuş kodların ve kategorilerin kontrolü yapılmış, eşleşmeyen kod ve kategoriler elenmiştir. (Yıldırım ve Şimsek, 2013). Kodlanan görüşme verileri araştırma soruları altında kategorilere ayrılarak sınıflandırılmıştır. Birinci yazar ve bir akademisyen oluşturulan kodları üç katılımcı için de gözden geçirmiş ve karşılaştırmıştır. Kodlar karşılaştırılırken kodlayıcılar arasında güvenirlilik=görüş birliği/görüş birliği + görüş ayrılığı formülü ile güvenirlilik hesabı yapılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Yapılan hesaplama sonucunda kodlayıcılar arasındaki güvenirlilik %91.03 olarak hesaplanmıştır ve Miles ve Huberman(1994)'e göre güvenirlilik hesaplaması sonucunun %80'lerin ve %90'ların üzerinde olması gerekmektedir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada yer alan sorular dikkate alınarak oluşturulan beş tema yer almaktadır. Bunlar; "ÇHSSO'yla desteklenmiş çocuk hakları öğretiminin etkililiği", "ÇHSSO'nun görsel tasarımı ve biçimsel yapısı", "ÇHSSO hakkında öğrenci memnuniyetleri", "ÇHSSO'nun geliştirdiği beceriler" ve "ÇHSSO'nun güçlü ve zayıf yönleri" şeklindedir. Beş tema tablo olarak sunulmuş, tablolarda kategorilere ve bu kategorilere yönelik betimlemelere yer verilmiştir. Ayrıca, tablolar altında ilgili tabloların yorumlamaları sunulmuştur.

ÇHSSO'yla Desteklenmiş Çocuk Hakları Öğretiminin Etkililiği

Araştırmanın birinci sorusu olan "ÇHSSO'yla desteklenmiş çocuk hakları öğretiminin etkililiği hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna alınan cevaplar Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1: Çhssso'yla desteklenmiş çocuk hakları öğretiminin etkililiği hakkında ne düşünüyorsunuz? sorusuna alınan cevaplar

Kategori	Betimlemeler
Aktif Öğrenme	<ul style="list-style-type: none">➤ Öğrenciler bloğu atarak hangi çocuk hakkı ile ilgili görevi yapacaklarını seçtiler.➤ Görevleri istedikleri gibi yaptılar. Örneğin sağlık hizmetleri ile ilgili çocuk hakkı için yapacakları ana haber bülteninin içeriğini ve sunum şeklini grupça kararlaştırıp, uyguladılar. Bir görevde de istedikleri gibi anlatabilmeleri mümkündü.➤ Bazı görevleri yerine getirmeden önce eğitimcilere bazı sorular yönelttiler. Bazı öğrencilerin ise ortamdaki bilgisayardan süre

çinde yardım aldıklarını gördüm.

- Zamanı kullanma konusunda öğrenciler birbirlerini uyardılar. Bir görevde örneğin sözler yazıldıktan sonra 2 dakika içinde şarkıya çevirmeliyiz diye planlama yapıyorlardı.
- Reklam yaparken günlük yaşamlarından örnekler verdiler.
- Tiyatro oyununda çalıştırılan ve çalıştırılmayan iki çocuğun karşılaştırılması vardı, çok etkilendik.
- Diğer gruptan daha başarılı olma eğilimleri hep vardı. Başarma güdüsü ortamda hissediliyordu.
- Görevler seçildikten sonra bir süre tutuk kalacaklarını düşünmüştüm açıkçası. Ancak görevi yerine getirmeye hemen başladılar.
- Tekerlemeyi bitirdikten sonra birkaç kez okuyup, değiştirdiler, düzelttiler. Sunmadan önce grup içinde değerlendirdiler.
- Şiir ya da tweet ile anlattıkları haklarda bile ilişkili birkaç resim ya da simge çizdiklerini gördüm.
- Çocuklar ilk başta biraz kaygılıydı ama oyun başlayınca kaygıları yok oldu.
- Öğrencilerin hemen hemen hepsi etkinliğin tamamında yer almak istedi. Sadece mükemmeliyetçi olduğunu düşündüğüm birkaç öğrencim önce izledi, sonra katıldı.
- Görevi yerine getiremediklerinde değerlendirme aşamasında nedenlerini konuşmak bence işe yaradı.
- Dersler hep böyle olsun, hiç sıkılmayız diyen çok oldu.
- Ben oynamayacağım, görevleri yapmayacağım diyen öğrenciler görevlerden önceki hareketlendiricileri yaptılar. Sonradan göreve dahil olmak istediler.
- Sunum yaparken öğrenciler birbirlerinin sözlerini kesmeden dinlediler ve alkışladılar.
- Tekerlemeleri herkese komik geldiğinde mutlu oldular. Keyifle diğer göreve geçtiler.
- Çok pasif olan, arkadaşlarının arasına hiç girmeyen bir çocuğu etkinlikteki zili çalabilirsin diye dahil ettik. Sonrasında daha da katılım gösterdi.
- Çocuklar yaparak yaşayarak öğrendiler.
- Oyun onlara ders etkinliği gibi gelmedi, eğlendiklerinden öğrenmeye karşı motivasyonları yüksekti. Böylece keyifli ve hızlı öğrendiler.

Öğrenmeyi
Kolaylaştırma

- Bazı öğrencilere bazı haklarda geçen kelimeler soyut geldi. Ancak
- etkinlik sonunda yapılan sunumlarda örneğin, "özel yaşama saygı duymak ne demektir?" anlaşılabilirliğini düşünüyorum.
- Görevler çok ilgi çekici ve eğlenceliydi. Bu yüzden hemen hangi çocuk hakkıyla ilgili görev varsa yapmak istediler.
- Oyunda en çok görevi yapmak gerekse de sonunda not almayacakları için daha rahat öğrendiler.

Kalıcı Öğrenme

- Oyunun değerlendirme aşamasında yaptığımız değerlendirmede çocuklara neler öğrendiklerini ve hissetliklerini sorduğumuzda çocuk haklarının akıllarında kaldığını gördük.
- Bir öğrencim bana, "çalışan bir çocuğa senin çalıştırılmama hakkın var diye söylesem üzülür mü?" Diye sordu.
- Türkçe dersinde çocuk hakları ile ilgili köşe hazırlamak istemişler.

- Çocuklar öğrendiklerini ailelerine ve arkadaşlarına anlatmışlar.

ÇHSSO'nu uygulayan öğretmenler ÇHSSO ile gerçekleştirilen çocuk hakları eğitiminin aktif ve kalıcı öğrenmeyi desteklediğini, bununla birlikte öğrenmeyi kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Uygulayıcı öğretmenler, öğrenme sürecinde öğrenenin öğrenmeyi nasıl gerçekleştireceği, neyi öğreneceği, nasıl öğreneceği, zamanı nasıl kullanacağı, ne zaman ve kimden yardım alacağı ile ilgili kararları öğrencinin kendisinin aldığını düşünmektedir. Ayrıca, uygulayıcı öğretmenlere göre ÇHSSO'nda yer alan görevler öğrenenleri zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlamaktadır. Bu noktada, uygulayıcı öğretmenlerin aktif öğrenmeye vurgu yaptıkları düşünülmektedir.

ÇHSSO'nun Görsel Tasarımı ve Biçimsel Yapısı

Araştırmanın ikinci sorusu olan "Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu'nun görsel tasarımını ve biçimsel yapısını nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna alınan cevaplar Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2: Çocuk hakları sek sek oyununun görsel tasarımını ve biçimsel yapısını nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna alınan cevaplar

Kategori	Betimlemeler
Tasarım Öğelerinin Uygunluğu	<ul style="list-style-type: none">➤ Oyunda numaralanmış görevlerin çizgilerle birbirinden ayrılması iyi olmuş. Böylece, görevler birbirinden ayrılıyordu.➤ Oyun halısı üzerinde kuşlar uzağa gittikçe gerçekteki gibi küçülüyordu. Genel olarak şekillerin boyutları abartılı değildi.➤ Halının arkasındaki sarının renk tonu çok güzel. Koyu sarı üzerine de pembe, lacivert, kahverengi gibi zıt renkler kullanılmış. Oyun halısını gören herkes "çok canlı ve güzel" dedi.

- Renkler çok canlı ve ilgi çekici olmuş. Yetişkinlerin de oynayası geliyor.
- Bazı yönergeler birbirine çok yakın duruyor.
- Renkler ilgi çekiyor. Oyun halısı da eğlenceli gözüküyor.
- Oyunda bir büyük ahtapot var. Direk görevlerle ilgili bir görsel olmasa da çok tatlı duruyor.
- Görsel olarak tasarlanmış ve bilgi verici bir oyun.

Tasarım İlkelerinin Doğru Kullanımı

- Oyun halısı üzerinde sadece 15 çocuk hakkının yer alması güzel olmuş. Çünkü 54 maddenin tamamı aynı halıda olsaydı karışıklık olurdu.
- Yazılar ve şekiller sağa, sola, yukarı ve aşağı oyun halısı üzerinde dengeli dağılmış, gözü yormuyor.
- Oyun halısı üzerindeki yazılar hizalanmış.
- Görevlerin numaraları ve ilgili yazılar tüm çocukların dikkatini çekti.
- Belirli görevler kontör çizgileri ile bir şekil içine alınmış. Acaba bu görevler benzer çocuk haklarına mı vurgu yapıyor diye düşündüm.
- Oyunu görür görmez benim ve çocukların oynayası geldi, çok sıcak, çocuk dostu ve samimi olduğunu düşünüyorum. Renkleri neşe ve mutluluk verici.

Destekleyici Unsurlar

- Yazı tipi çok sevimli. Times New Roman yazı tipi bana hep soğuk gelmiştir. Bu materyalde hangi yazı tipi var bilmiyorum ama çok güzel.
- Yazıların boyutu çocukların okuyabileceği şekilde düzenlemiş.
- Yönergeler çok açık bir şekilde verilmiş. Çocuklar çoğu zaman ne yapacağız öğretmenim demeden uygulamaya geçtiler.
- Görevlerin süreleri de oyun halısı üzerinde yazıyordu.
- Oyun halısının başında durulduğunda yazılar gayet okunuyor.

Kullanım Kolaylığı

- Taşınabilir olması bence en büyük artısı.
- Bir kere kullanınca atmak zorunda değilsin.

Uygulayıcı eğitimci görüşlerine göre ÇHSSO'nda tasarım öğeleri uygun olarak kullanılmıştır. Bu öğeler düşünüldüğünde çizgilerin, dokunun, boyut özelliğinin, renk

düzeninin, oyun üzerindeki alanın uygun şekilde kullanıldığı görülmektedir. Tasarım ilkelerinin doğru kullanılması konusunda uygulayıcı eğitimler ÇHSSO'nun dikkat çekici olarak tasarlandığını, materyalde hizalamaya, bilginin görsel olarak sunumuna, dengeye ve bütünlüğe dikkat edildiğini ancak bazı görevlerin tasarımdan dolayı gruplandırıldığını düşünmüşler ve oyun halısı üzerindeki şekilleri görevlerle bağlantılı algılamışlardır. Uygulayıcı eğitimler, ÇHSSO üzerindeki yazıların ve yönergelerin hem okunabilir hem de anlaşılabilir olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, eğitim görüşlerine göre ÇHSSO'nun tekrar tekrar kullanılabilmesi ve taşınabilir olması olumlu özelliklerindedir.

ÇHSSO Hakkında Öğrenci Memnuniyetleri

Araştırmanın üçüncü sorusu olan "Gerçekleştirdiğiniz uygulamalar sonucunda öğrencilerin Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu hakkında memnuniyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna alınan cevaplar Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3: ÇHSSO hakkında öğrenci memnuniyetleri

Kategori	Betimlemeler
Eğlenerek Öğrenme	<ul style="list-style-type: none">➤ Öğrenciler çok keyifliydi, etkinlik boyunca yüzleri güldü.➤ Heyecan içinde, çılgın ata ata görevleri uygun bir şekilde tamamladılar.➤ Sürenin nasıl geçtiğini anlamadılar. Eğlendikleri için, oyundaki görevleri tekrar tekrar yapmak istiyorlar.➤ Yaptıkları sunumlarda da eğleniyorlar ve kendilerini ifade ediyorlar.
Takımla Çalışma	<ul style="list-style-type: none">➤ Bazı öğrenciler ekipteki bazı arkadaşlarının her şeye karar vermek istediğinden bahsetmişti. Buna rağmen orta yolu bulduklarını gözlemledim.➤ Görevler öğrencileri grup arkadaşlarıyla birlikte işbirliği yapmaya zorladı diyebilirim.➤ Gruplarıyla birlikte çalışmaktan büyük keyif aldılar.
Fiziksel Hareket	<ul style="list-style-type: none">➤ Oyun boyunca hareketli olmaları çok hoşlarına gidiyor.➤ Görevleri 4 dakika içinde gerçekleştirilmeden ekipleriyle bir hareketlendirici yapıyorlar. Buna bayıldılar.➤ İkinci bölümü öğleden sonraydı. Görevden önce ekipçe araba sileceği taklidi yaptılar, çok eğlendiler.➤ Tiyatro yaptıkları, fotoğraf karesi oluşturdukları, mimiklerini kullandıkları daha hareketli etkinlikleri daha çok sevdiler.➤ Yerlerinde oturmak zorunda olmamaları çocukları daha da motive ediyor.

ÇHSSO'nu uygulayan eğitimciler, öğrencilerin öğrenme sürecinde eğlenerek öğrendiklerini ve bundan mutlu olduklarını, yer aldıkları grupta iş birliği içinde çalışmayı sevdiğini ve görevleri gerçekleştirilmeden önce yapılan fiziksel etkinliklerin öğrenenleri güdülediklerini belirtmişlerdir.

ÇHSSO'nun Geliştirdiği Beceriler

Araştırmanın dördüncü sorusu olan "Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu'nun uygulanmasına katılan öğrencilerde hangi becerilerin geliştiğini düşünüyorsunuz?" sorusuna alınan cevaplar Tablo 4'de verilmiştir:

Tablo 4: Çhssso'nun geliştirdiği beceriler

Kategori	Betimlemeler
Düşünme Becerileri	<ul style="list-style-type: none">➤ Yaratıcı Düşünme becerisini geliştirdiğini düşünüyorum. Çünkü, çocuklar görevlerle ilgili fikirler ürettiler. Bu fikirlerin orijinal olmasına özen gösterdiler. Sunum yöntemlerinde de yaratıcılıklarını konuşturdular.➤ Görevleri gerçekleştirmek için önceki deneyimlerinden yararlandılar, önceki bilgileri ile bağ kurdular.➤ Çocuk haklarının farkına vardılar.➤ Görevler sayesinde hakları yorumladılar.➤ Yönergeleri okuyup, anlamaya çalıştılar. Daha sonra anladıklarını bir yöntemle anlatmayı başardılar.➤ Öğrencilerin çocuk hakları konusunda çok şey keşfettiğini düşünüyorum.
Sosyal Beceriler	<ul style="list-style-type: none">➤ Öğrenciler arasında işbirliği vardı➤ Her öğrenci etkinliklere katıldı.➤ Etkinliği yarıda bırakan olmadı, etkinliği süre içerisinde her zaman bitiremeseler de sorumluluklarını yerine getirdiler.➤ Farklı gruplar birbirlerine sunum yaptı ve tüm öğrenciler birbirleriyle iletişime geçti.➤ Birbirlerini dikkatlice dinlediler.➤ Zamanı etkili kullanılmaya çalışıldı.
Duyuşsal Beceriler	<ul style="list-style-type: none">➤ Öğrencilerin öğrenmeye karşı güdülenmesi.➤ Öğrenmeye ve okula karşı olan tutumlarının daha da olumlu olduğunu düşünüyorum.➤ Stres yönetimlerini gerçekleştirmek zorundaydılar. 4 dakika içinde bir ürün ortaya koymadıklarında görevi gerçekleştirmemiş oluyorlardı.➤ Dikkatlerini görevlere yönelttiler.➤ Bir öğrencim bütün dersler böyle olursa devamsızlık yapmayacağını söyledi.

Uygulayıcı eğitimciler, ÇHSSO ile gerçekleştirilen eğitim ile öğrenenlerin düşünme becerilerinin, sosyal becerilerinin ve duyuşsal becerilerinin desteklendiğini belirtmişlerdir. Uygulayıcı eğitimci görüşleri, ÇHSSO'nun öğrenenlerin yaratıcı düşünmelerini, önceki öğrenmelerle ilişkiler kurmalarını, çıkarımda bulunmalarını, sözel ve yazılı yönergelere göre hareket etmelerini, zamanı etkili kullanmalarını ve dikkatlerini görevlere vermelerini desteklediğini göstermektedir. Ayrıca, öğrenenlerin etkileşim içinde olduğu, işbirliği yaptıkları, sorumluluk aldıkları, öğrenmeye karşı olumlu tutum ve heyecan içinde oldukları belirtilmektedir.

ÇHSSO'nun Güçlü ve Zayıf Yönleri

Araştırmanın beşinci sorusu olan "Sizce Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu'nun güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?" sorusuna alınan cevaplar Tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5: Çhssso'nun güçlü ve zayıf yönleri

Kategori	Betimlemeler
Güçlü Yönler	<ul style="list-style-type: none">➤ Çocukların gelişim özelliklerine uygun.➤ İçeriği eğlenceli bir şekilde öğrenilmesine yardımcı oluyor.➤ Sınıf içi ve dışında kullanılabilir.➤ Farklı zeka türlerine hitap ediyor.➤ İlginç olması.➤ Tasarımının profesyonelliği.➤ Çocukların hakları konusunda deneyim kazanmasını sağlıyor.➤ Katılımı sağlıyor.➤ Yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleşiyor.➤ Farklı bir fikir.
Zayıf Yönler	<ul style="list-style-type: none">➤ Kalabalık gruplarda uygulanması zor olabiliyor.➤ Oyun halısı sadeleştirilebilir.➤ Her görev için 4 dakika az gelebiliyor.➤ Halıda olmayan başka çocuk haklarını bulmaya yönelik merak uyandıracak ipuçları sunulmalıydı.

ÇHSSO'nun tasarımı ve öğrenmeyi aktif ve eğlenceli hale getirmesi, deneyim kazandırması, katılımı sağlaması güçlü yönler olarak görülürken; uygulayıcı eğitimciler ÇHSSO'nun kalabalık gruplarda uygulanmasının zor olabileceğini, tasarımının sadeleştirilebileceğini,

görevler için verilen sürenin dört dakikadan fazla olması gerektiğini ve oyun halısı üzerinde merak uyandıracak ipuçlarının yer alması gerektiğini belirtmişlerdir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada, “Çocuk Hakları Sözleşmesi” hakkında öğrenenlerin farkındalık kazanması ve belirli çocuk haklarını iş birlikçi bir ortamda eğlenerek öğrenmeleri için tasarlanmış bir eğitim materyali olan “Çocuk Hakları Sek Sek Oyunu'nun” tasarım-değerlendirme sürecine ayrıntılı olarak yer verilmiş ve ÇHSSO'nun ürün değerlendirilmesini uygulayıcı eğitmen görüşlerine göre gerçekleştirilmiştir.

Ürün değerlendirmesinin amacı eğitim materyali ile gerçekleştirilen öğretimin etkililiğine karar vermek, eğitim materyalinin görsel tasarımının ve biçimsel yapısının kalitesini, ayrıca öğrenci memnuniyetlerini ortaya çıkarmaktır (Cabı, 2014). Araştırma sonucunda, ÇHSSO'nun aktif öğrenme sürecine destek verdiği, öğrenenlerin isteyerek ve eğlenceli bir ortamda öğrendikleri için daha kolay ve kalıcı bir şekilde öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Eğitimde materyal kullanımı, algılama ve öğrenmeyi kolaylaştırmakta, aynı zamanda öğrenmede zamanı kısaltmakta ve kalıcılığa yardımcı olmaktadır (Çelik, 2014; Kalelioğlu, 2014). Ayrıca, ÇHSSO'nun tasarımda bir aktif öğrenme tekniği olarak eğitsel oyunun kullanılmasının öğrenilenlerin kalıcı olmasına destek verdiği düşünülmektedir. Öğrenme sürecinde aktif öğrenme tekniklerinin kullanımı öğrenenlerin bilgi ve becerileri uzun süre hatırlamalarına yardımcı olabilmektedir (Açıkgöz, 2014). Torun ve Duran (2014), eğitsel oyun kullanarak çocuk haklarını 5.sınıf öğrencilerine öğretmişler ve hazırladıkları başarı testini son test uyguladıktan 30 gün sonra tekrar uygulamışlardır. Sonuç olarak eğitsel oyun ile gerçekleştirilen çocuk hakları eğitiminin öğrenilenlerin kalıcılığını arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. ÇHSSO'nu uygulayan eğitmenler, öğrenenlerin takım çalışmaları içinde öğrenme sürecinde aktif olduklarını, öğrenme sürecinde neyi, nasıl öğreneceklerini, zamanı nasıl kullanacaklarını kendilerinin seçtiklerini ve öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdıklarını belirtmişlerdir. Bu noktada, uygulayıcı eğitmenler ÇHSSO ile gerçekleştirilen eğitimin özellikle öğrenenlerin öz düzenlemeli öğrenme süreçlerini beslediğini vurgulamışlardır. Bu noktada, öğrenenleri birlikte çalışmaya, katılıma davet eden aktif öğrenme uygulamalarının ve materyal kullanımının öğrenenlerin öz düzenlemeli öğrenme süreçlerini desteklediği düşünülmektedir. Güvenç(2011)'in ve Aydede ve Kesercioğlu

(2012)'nin çalışmaları bu düşünceyi destekler niteliktedir. Güvenç(2011), işbirlikli öğrenme ile birlikte yansıtma materyallerinin kullanımının öz düzenlemeli öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Aydede ve Kesercioğlu (2012) ise çalışmalarında aktif öğrenme uygulamalarının öğrenenlerin kendi kendine öğrenme beceri üzerinde etkili olduğunu bulmuştur.

Araştırma sonucunda ÇHSSO'nun görsel tasarımı ve biçimsel yapısı hakkında; tasarım öğelerinin uygunluğuna dikkat edildiği, tasarım ilkelerinin doğru kullanıldığı, destekleyici unsurlara doğru şekilde yer verildiği (yazı tipi, boyutu, yönerge, süre), materyalin kullanım kolaylığına sahip olduğu ve tekrar kullanılabilir olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Uygulayıcı öğretmenler oyun halısı üzerindeki bazı şekillerin görevlerle ilişkili olmadığını ve bazı görevlerin oyun halısı üzerinde yakın yerleştirilmesinin o görevlerin ilişkili algılanabileceğine yol açtığını belirtmişlerdir. Bu noktada, uygun şekil seçiminde ve yakınlık ilkesinin (Cabı, 2014) uygulanmasında eksiklik olduğu söylenebilir. Bilir Seyhan ve Arslan Cansever (2014), okulöncesi öğretmen adayları ile okulöncesi dönem çocukları için "çocuk hakları" temalı panolar hazırlamış ve bu materyalleri sağlamlık-dayanıklılık, tekrar kullanılabilirlik, taşınabilirlik ve tasarım öğelerine uygunluk açısından değerlendirmiştir. Bu çalışmada bu kriterler açısından başarılı olan 12 materyal ayrıntılı olarak tanıtılmaya değer bulunmuştur.

İyi tasarlanmış eğitim materyalleri öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına, dikkatlerini çekmeye, soyut şeyleri somutlaştırmaya ve çoklu öğrenme ortamları sağlamaya yardımcı olarak öğretim sürecini zenginleştirmekte ve öğrenmeyi arttırmaktadır (Yalın, 2014). Bununla birlikte iyi tasarlanmış eğitim materyallerinin ilgi ve isteği arttırdığı, eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini geliştirdiği bilinmektedir (Kablan, Topan ve Erkan, 2013). Bu çalışmada, ÇHSSO'nun öğrencilerin düşünme becerilerini, sosyal ve duyuşsal becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin ÇHSSO görevlerini gerçekleştirirken takımla çalışmaktan, fiziksel hareketler yapmaktan ve öğrenme sürecinde eğlenmekten memnun oldukları sonucuna varılmıştır.

Araştırma sonucunda, ÇHSSO'nun çocukların gelişim özelliklerine göre tasarlandığı, içeriğin eğlenceli bir şekilde öğrenilmesine yardımcı olduğu, öğrenme sürecine katılımı desteklediği, ilgi çektiği ve sevilen bir eğitim materyali olduğu söylenebilir. Uygulayıcı öğretmen

görüşlerine göre ÇHSSO'nun hedeflediği kazanımlarına büyük ölçüde ulaşıldığı ve çocuk haklarının öğretiminde kullanılacak bir eğitim materyali olduğu düşünülmektedir.

ÖNERİLER

ÇHSSO'nu öğrenenler ikiden fazla gruba ayrılarak oynanabilir. Ancak uygulama esnasında öğrenci sayısının çok fazla olmaması önerilmektedir. Her bir görev için verilen süre 4 dakikadır. Aynı yaşta ancak farklı özelliklere sahip öğrenciler dikkate alındığında bu süre istenildiği gibi arttırılabilir ya da azaltılabilir. ÇHSSO halısında çocuk haklarından 15'i yer almaktadır. Oyunda olmayan başka çocuk haklarını bulmaya yönelik merak uyandıracak ipuçları öğrenenlere sunulabilir. Uygulama sonunda öğrenenlerin kalıcılığını sağlama açısından diğer disiplinlerdeki öğretmenlerle iletişim içinde olarak "Çocuk Hakları" konusunda panolar hazırlanabilir, araştırmalar yapılabilir, tiyatrolar hazırlanabilir ve yarışmalar düzenlenebilir. Bu çalışmada eğitim materyalinin ürün değerlendirilmesi nitel bir yöntemle gerçekleştirilmiştir. Daha sonraki çalışmalarda ürün değerlendirme formları, tutum ölçekleri ve başarı testleri kullanılarak ürün değerlendirilmesi gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2014). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Aydede, M. N., ve Kesercioğlu, T. (2012). Aktif öğrenme uygulamalarının öğrencilerin kendi kendine öğrenme becerisine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 43, 37-49.
- Bilir Seyhan, G., ve Arslan Cansever, B.(2014). Okulöncesi dönem çocukları için hazırlanmış çocuk hakları temalı pano uygulamaları(pilot çalışma). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 345- 354.
- Cabı, E. (2014). Öğretim Materyallerinin Değerlendirilmesi. Emine Cabı(Ed.), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı içinde* (s.219-240). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, L.(2014). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı. Özcan Demirel ve Eralp Altun(Ed.), *Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi içinde* (s.27-66). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö., ve Yağcı, E. (2014). Öğretim Materyallerinin Değerlendirilmesi. Özcan Demirel ve Esed Yağcı(Ed.), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı içinde* (s.205-227). Ankara: Pegem Akademi.
- Evin Gencil, İ. (2007). Kolb'un deneyimsel öğrenme kuramına dayalı öğrenme stilleri envaterinin Türkçe'ye uyarlanma çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,9, 120-139.
- Evin Gencil, İ. (2008). Sosyal bilgiler dersinde Kolb'un deneyimsel öğrenme kuramına dayalı eğitimin tutum, akademik başarı ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. *İlköğretim Online*, 7, 401-420.
- Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R. ve Worthen, B. R. (2004). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines*. Boston: Pearson.

- Güvenç, H. (2011). Yansıtma materyalleriyle desteklenen işbirlikçi öğrenmenin Türkçe öğretmeni adaylarının özdüzenlemeli öğrenmelerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 36, 3-13.
- Kablan, Z., Topan, B., ve Erkan, B. (2013). Sınıf içi öğretimde materyal kullanımının etkililik düzeyi: bir meta-analiz çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (3) , 1629-1644.
- Kalelioğlu, F. (2014). Temel Kavramlar. Emine Cabı(Ed.), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* içinde (s.1-14). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kolb, D. A. (2000). *Facilitator's guide to learning*. Hay Resources Direct
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel. [Orişinal baskı 2009].
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: A sourcebook of new materials*. Thousand Oaks: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010a). Talim ve terbiye kurulu hayat bilgisi dersi (1-3.sınıflar) öğretim programı, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010b). Talim ve terbiye kurulu başkanlığı sosyal bilgiler dersi(4-5-6-7. sınıflar) öğretim programı , Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). Talim ve terbiye kurulu başkanlığı insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi (taslak) öğretim programı, Ankara.
- Orhon, G. (2014). *Yaratıcılık nörofizyolojik, felsefi ve eğitsel temeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özden, Y. (2014). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev.Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Rotter, K. (2006). Creating instructional materials for all pupils: try cola. *Intervention in School and Clinic*, 41, 273-282.

Seferoğlu, S. S. (2014). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi.

Torun, D., ve Duran, H. (2014). Çocuk hakları öğretiminde oyun yönteminin başarıya, kalıcılığa ve tutuma etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(16), 418-448.

Unicef (2015a). Çocuk hakları sözleşmesi. http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html.
Erişim tarihi: 16.08.2015

Unicef (2015b). Çocuk hakları sözleşmesi
29.maddesi.http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html. Erişim tarihi: 16.08.2015

Unicef (2015c). Çocuk hakları sözleşmesi
31.maddesi.http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html. Erişim tarihi: 16.08.2015

Yalın, H. İ.(2014). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel Akademik
Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*.(Genişletilmiş 9.
Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

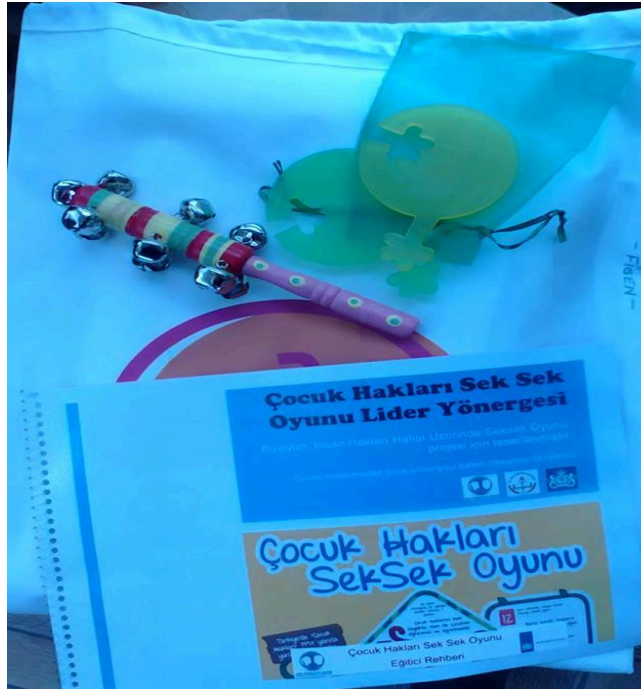
Yıldırım, S., ve Yanpar Şahin, T. (2009). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Anı
Yayıncılık.

Yücel Avcı, Ü., ve Ergün, E. (2014). Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi. Emine
Cabı(Ed.), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* içinde (s.45-64). Ankara: Pegem
Akademi.

Yüksel İ., ve Sağlam, M. (2014). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.

Zull, J. E. (2006). The art of changing the brain. *Educational Leadership*, 62, 68-72.

EK 1: ÇOCUK HAKLARI SEK SEK OYUNU HALISI VE MATERYALLERİ

EK 2: ÇHSSO UYGULAMA FOTOĞRAFLARI

